

Nr 5.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om beredande av ersättning åt kommun för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, II: 75, av herr *Mattsson m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om icke kommun av statsmakt bör beredas ersättning för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom eller av skogsbrand, som förorsakats av statens järnvägars lok eller vagnpark eller annan staten tillhörig materiel.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till den i första kammaren väckta likalydande motionen I: 30.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från järnvägsstyrelsen, domänstyrelsen och statens brandinspektion, varjämte utskottet berett styrelsen för Svenska landskommunernas förbund tillfälle att yttra sig över motionen.

Järnvägsstyrelsen erinrar om att enligt gällande brandlag är kommun i regel icke rättsligen befogad att kräva ersättning för sina brandsläckningskostnader. Endast om branden anlagts avsiktligt eller uppkommit genom vårdslöshet eller försummelse torde kommunen enligt allmänna skadeståndsregler kunna vända sig mot den skyldige för att av honom kräva ersättning för de kostnader, som genom hans förvållande åsamkats kommunen. I överensstämmelse med dessa rättsprinciper ha statens järnvägar ansett sig förhindrade att bifalla krav, som framkommit från olika kommuner, vilka haft utgifter för släckning av brand å egendom, som tillhör statens järnvägar eller för vilka statens järnvägar ansvara. Vidare anför styrelsen:

Det synes järnvägsstyrelsen förklarligt, att landskommuner, som sakna fast brandkår, kunna anse det betungande och orättvist, att statens järnvägar vägrat att lämna bidrag till deras släckningskostnader vid brand å statens järnvägars egendom. Det måste också ligga i statens järnvägars intresse att tillse, att landskommunernas benägenhet att lämna släckningshjälp vid brand å statens järnvägars egendom icke förminsкас, så att släck-

ningen äventyras eller blir mindre effektiv. Härigenom skulle stora värden kunna spolieras, som mångfaldigt uppvägde utgifterna för eldsläckning. Ifall ersättning skall utgå, vilken till sin natur måste betraktas såsom gratifikation, bör prövning av ersättningsfrågan ske i varje särskilt fall och granskning av beloppets storlek äga rum.

Järnvägsstyrelsen har sålunda för sin del icke något att erinra emot att styrelsen bemyndigas att efter prövning i varje särskilt fall av sina driftmedel utgiva skäligt belopp i anledning av att landskommun haft kostnader för eldsläckning å statens järnvägar tillhörig egendom eller egendom, för vilken statens järnvägar ansvara.

Vad angår skogsbrand, som förorsakats av driften vid statens järnvägar, torde några särskilda belopp för eldsläckning icke behöva utgivas av statens järnvägar, enär frågan om ersättning för brandsläckning vid skogsbrand redan blivit reglerad genom särskilda kungörelser, som äro införda i svensk författningssamling år 1947 nr 343 och 344.

Domänstyrelsen framhåller, att den av motionärerna omnämnda utfästelsen från ett flertal försäkringsanstalter att tills vidare i viss utsträckning ersätta kommunerna för deras brandsläckningskostnader beträffande hos anstalterna försäkrad viss egendom icke innefattar åtagande för försäkringsanstalterna att ersätta kommunernas kostnader för släckning av skogsbrand, varför kommunerna torde vara lika ställda i fråga om möjlighet att erhålla ersättning för kommunal brandkårs anlitan för släckning av skogseld antingen branden inträffar å skog, som är brandförsäkrad, eller å skog, som i likhet med statens skogar icke är försäkrad mot brandskada. Styrelsen anför vidare:

I Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juli 1947 (nr 343) om ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. stadgas i 6 §, att, därest kommunal brandstyrka anlitas för släckning av skogsbrand och kostnaderna icke äro av allenast ringa omfattning, ersättning må utgå för uttryckningen samt för brandstyrkans deltagande i släckningen. Kommunerna äro sålunda åtminstone i viss utsträckning tillförsäkrade ersättning för sina kostnader för släckning av jämväl skogsbrand.

Domänstyrelsens byggnader ingå till den ojämförligt största delen i byggnadsbeståndet å utarrenderade dels jordbruksdomäner, dels jordbrukslägenheter å kronoskogarna. Dessa byggnader hållas enligt föreskrift i arrendekontrakten brandförsäkrade genom arrendatorernas försorg. När kommunal brandkår deltagar i släckning av sådan byggnad, läres ersättning till kommunen i enlighet med försäkringsanstaltens berörda utfästelse utgå såsom vid släckning av eld i enskilda byggnader, som äro brandförsäkrade hos anstalterna.

På grund av det anförda och då kommunerna enligt brandlagen den 15 juli 1944 (nr 521) äro skyldiga att hålla brandförsvar, som tillfredsställer skäliga anspråk på tryggheten mot skada av brand, får domänstyrelsen för sin del avstyrka den förevarande motionen.

Statens brandinspektion framhåller, att de av motionärerna åberopade fallen, i vilka vissa kommuner själva fått stå för släckningskostnaderna, oaktat det varit fråga om skogsbrand, synas hava varit föremål för felaktig

handläggning. Såvitt statens brandinspektion kan bedöma utan att taga del av handlingarna i ärendena, hade ersättning bort utgå i förevarande fall jämligt kungörelsen den 30 juni 1947 om ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. nr 343/1947. På denna grund synes motionärernas hemställan i varje fall i den del den avser ersättning för kostnader, åsamkade "av skogsbrand, som förorsakats av statens järnvägars lok eller vagnpark eller annan staten tillhörig materiel", icke böra föranleda någon utskottets åtgärd.

Inspektionen erinrar vidare om dels att den av staten lämnade ersättningen för deltagande i släckning av skogsbrand utgår med avsevärda belopp — av staten utgivna ersättningsbelopp för detta ändamål under kalenderåret 1947 komma att uppgå till omkring 1 miljon kronor — samt att staten jämväl lämnar ersättning för skada å sak eller person i samband med brandsläckning över huvud taget, dels att staten sedan omkring tio år tillbaka i mycket stor omfattning bestridit kostnaderna för en förstärkning av brandförsvaret. Efter att ha redogjort för omfattningen av ifrågavarande statsbidragsgivning framhåller inspektionen:

Ett införande för närvarande av de av motionärerna ifrågasatta ändrade föreskrifterna för beredande av möjlighet för kommun att erhålla ersättning av statsmedel "för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom" synes statens brandinspektion av olika skäl icke för närvarande böra ifrågakomma. Härvid torde dessutom inverka det faktum, att kommunernas ekonomiska bärkraft på senare år starkt förbättrats. Grundad anledning synes statens brandinspektion vidare finnas till antagande, att den om två år genomförda kommunindelningsreformen i än högre grad kommer att förbättra kommunernas ekonomiska underlag. Statens brandinspektion förmenar jämväl, att — med hänsyn till de betydande belopp, som de senaste åren av staten utgivits för brandförsvarsändamål — en utvidgning av statens ekonomiska medverkan att även avse gottgörelse till kommuner för släckning av brand å staten tillhörig egendom med hänsyn till sina konsekvenser borde medföra, att staten framdeles avstode från anvisande av medel för anskaffande av materiel m. m. (statsbidragsgivning). Enligt inspektionens uppfattning är statsbidragsgivningen härvidlag att föredraga, då större garanti därigenom föreligger, att medlen verkligen komma brandväsendet tillgodo. De medel, som skulle kunna anvisas såsom ersättning för släckningskostnader, borde, utom för ersättning till släckningsmanskaper, nämligen användas för brandväsendets upprustning och vidmakthållande.

Det torde slutligen böra erinras därom, att Kungl. Maj:t, efter kungl. järnvägsstyrelsens hörande, genom beslut den 4 oktober 1946 funnit en av Landskommunernas förbund gjord framställning av enahanda natur som föreliggande motion icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får statens brandinspektion hemställa, att föreliggande motion icke måtte till någon utskottets åtgärd föranleda.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund framhåller, att sedan förbundet 1946 till Kungl. Maj:t ingav framställning i motionens syfte ha inträffat ytterligare fall, som aktualiserat ifrågavarande ersättningsproblem. Styrelsen anför vidare:

Visserligen kan man säga, att det kunde framstå som rimligt om staten genom de statsbidrag av engångskaraktär, som lämnas för brandväsendet, därigenom skulle för sin egendom utan särskild ersättning vara tillförsäkrad den erforderliga släckningshjälpen. Men statens egendom är så olika fördelad på olika kommuner, att kostnaderna för eldsläckning i denna egendom skulle bli orättvist fördelade. Det rör sig visserligen här också för kommunerna om överkomliga belopp, men det har på kommunalt håll väckt en betydande irritation att staten skall undandraga sig de kostnader, som försäkringsanstalterna frivilligt åtagit sig att gälda för brandförsäkrad egendom. Enligt styrelsens mening bör motionen tillstyrkas.

För egen del får *utskottet* anföra följande.

Frågan om ersättning för brandsläckning vid skogsbrand är reglerad genom kunglig kungörelse den 30 juni 1947 nr 343. I 6 § stadgas, att anlitas kommunal brandstyrka eller frivillig brandkår för släckning av skogsbrand må, därest kostnaderna icke äro av allenast ringa omfattning, ersättning utgå för utryckning samt för brandstyrkans deltagande i släckningen, ävensom till av länsstyrelsen i förekommande fall förordnad befälhavare. Ersättningen utgår enligt grunder, som fastställas av riksbrandinspektören.

Utskottet, som fäst avseende vid den av statens brandinspektion uttalade uppfattningen, att de av motionärerna åberopade fallen, i vilka vissa kommuner själva fått stå för släckningskostnaderna oaktat att det varit fråga om skogsbrand, synas hava varit föremål för felaktig handläggning, finner ifrågavarande bestämmelse i kungörelsen av den 30 juni 1947 om ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. tillfredsställande. Formuleringen synes utesluta tvivelsmål om att kommunal brandkår eller frivillig brandkår kan göra anspråk på ersättning för deltagande i släckning av skogsbrand, försåvitt att kostnaderna icke äro av allenast ringa omfattning. Någon anledning att i denna angelägenhet såsom yrkats av motionärerna skrivelse avlättes från riksdagen till Kungl. Maj:t föreligger enligt utskottets mening icke.

Vidkommande åter ersättning till kommunala brandkårer för deltagande i släckning av brand å staten tillhörig oförsäkrad egendom finner utskottet förklarligt, att nuvarande ordning väckt irritation och missnöje bland kommunerna. Även om hänsyn toges till att statsmakterna med bidragsgivning medverkat till en förstärkning av brandförsvaret, synes det strida mot billighet att kommunerna skola svara för kostnader för släckning av brand i staten tillhörig egendom. Det förefaller icke rimligt, att exempelvis en kommun, som saknar fast avlönad brandkår och som därför vid brandtillfällen har att utgiva timpenning till personer, som deltagit i släckningen av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom, själv får svara för denna kostnad. Vid frågans bedömande torde jämväl böra beaktas den omständigheten, att exempelvis statens järnvägar icke erlægga någon skatt till kommunen för sina fastigheter och sin rörelse inom densamma.

I sitt yttrande har järnvägsstyrelsen — trots åberopande av rättsprincipen om att kommun i regel icke är rättsligen befogad att kräva ersättning

för sina brandsläckningskostnader — förklarar sig för sin del intet ha att erinra emot att landskommun efter prövning från fall till fall skall kunna beredas ersättning till skäligt belopp i anledning av kostnader för eldsläckning av statens järnvägar tillhörig egendom eller egendom, för vilken statens järnvägar ansvara. Det synes utskottet mest ändamålsenligt, om grunderna för dylik ersättning — avseende släckning av brand i all staten tillhörig oförsäkrad egendom — efter verkställd utredning kunde givas generell karaktär.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del i anledning av förevarande motion, II: 75, besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning av frågan i vad mån kommun av statsmedel bör beredas ersättning för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom.

Stockholm den 1 april 1948.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar Ståhl, Allard och Hæggholm, fröken Olsson, herrar Svensson i Stenkyrka, Jönsson i Lund och Odhe, fru Ericsson i Luleå och herr Svensson i Vä.
